

קוצים במקום מצבות

כך נראה בית הקברות של עדת הספרדים בהר המנוחות בירושלים — קבר נוגע בקבר, ללא רחמים ביניהם, כשקוצים ודרדרים צומחים בין הקברים ומכסים אותם.

תשלום לאנשי הטהרה, הובלת הנפטר ואח-זקת הסגל, אינן עולות על 50 ל"י לקבר. המאון הוא פשוט: החברא קדישא מש-קיעה בכל קבר 200 ל"י לכל היותר, כש-הכנסתה הממוצעת היא 600 מקבר, כלומר: רוח נקי של 300%.

"זה לא נכון", אומר דוד סיטון, "כל קבר עולה לנו לפחות 500 ל"י, סלילת כבישים, החזקת פרסונל, שיפור בית הקברות והח-זקתו — כל זה עולה כסף".

אולם די לגשת לבית הקברות של עדת הספרדים בהר המנוחות כדי לראות כמה עולה בית הקברות לחברא קדישא המחזיקה אותו. זהו מחזה מוזעזע. המתקרב להר המנוחות מכיחן גבעת שאול בירושלים יכול להבחין עוד מרחוק בהבדל הקיצוני בין בית הקברות של ועד הקהילה (האש-כנז) לבין בית הקברות הספרדי.

בית הקברות האשכנזי, בצד הדרומי של הר המנוחות מכוסה כולו בירק, מוסתר בצל עצים. בית הקברות הספרדי חשוף כולו לשמש. אבל בהבדל התהומי ניתן להבחין רק כשמסיירים בשתי החלקות. בית הקברות האשכנזי מטופח ומטופל. יש בו כביש, שם, ברזי מים, פרחים, בית כנסת, מדש-אות וצל.

במרחק של מטרים ספורים בלבד, בצד הצפוני של הר המנוחות, משהרע בית הקברות הספרדי, שכולו עזובה והזנחה. אין בו טיפת צל ולא סימן לכביש. קוצים בגובה של מטר מכסים את המצבות וה-שבילים. המראה הוא ממש מחריד. הקבר-רים נבנו כאן בצפיפות, כדי לחסוך בשטח, כשמצבה נוגעת במצבה. השבילים צרים וחסומים, אין שילוט או סימון והשורות בלתי ישרות. נראה שאין מי שיטפל ויש-מור בבית קברות זה, ואיש לא השקיע גרוש בטיפוחו ובשמירתו.

איורים ברצח

ואלימות

אימים ברצח ואלימות חות, קיים כיום גם בבתי הקברות ה-משופצים והולכים בהר הזיתים בירושלים. בבתי הקברות שם נמסרו לחברות הקדישא

הורס הקברים

זהו חיים שומר בית הקברות של העדה הספרדית והורס את הקברים ששופצו אחרי המלחמה.

היתה למעשה בשנה האחרונה אפשרות לפ-קח על מאזניהם של כ-10% בלבד מחברות הקדישא הפועלות בישראל.

כמה עולה לקבור מת ולהקים לו מצבה אצל החברא קדישא לעדת הספרדים? השיב דוד סיטון (60), יליד ירושלים, לשעבר עי-תונאי בעיתונות הרביוניסטית ומאז 1957 יו"ר ועד העדה הספרדית בירושלים: "אצ-לנו זה עולה 200 עד 300 לירות".

המצב האחרון הוא שונה במיקצת. החברא-קדישא של עדת הספרדים גובה תמורת רשיון להקים מצבה על קבר סכומים מ-500 ל"י עד 3000 ל"י. בתחום זה אין היא שונה משאר חברות קדישא העצמאיות.

נוסף לזאת גובה החברא קדישא מכל בונה מצבות 10% ממחיר המצבה. מאחר שהקמת מצבה ממוצעת עולה 500 ל"י, יש לה הכנסה ממוצעת של 50 ל"י נוספות מכל מצבה.

לפי הערכה מוסמכת יש לחברא קדישא של עדת הספרדים הכנסה ממוצעת של כ-600 ל"י מכל קבר, יחד עם התשלום של 130 ל"י שהיא מקבלת עבור כל קבורה מהמוסד לביטוח לאומי.

רווח

של 300%

החברא קדישא של עדת הספרדים משלמת כיום 130 ל"י עבור כל קבר לקבלן המכשיר את הקרקע וחופר את הקב-רים. ההוצאות הנוספות של מחיר הקרקע,

אשכנזים בצל-ספרדים בשמש

תמונה כללית של בית הקברות החדש בהר המנוחות. ניתן להבחין בהבדל בין שתי החלקות, של האשכנזים משמאל, והספרדים, מימין.

זים בטענה שהקברים הם נחלתם של ה-קבורים בהם ומשפחותיהם ולא של החברא-קדישא.

בגלל סיכסוכים כספיים בין החברא קדי-שא והקבלן, הנמצאים עתה בבוררות בפני חבר מועצת עיריית ירושלים, החליטה מ-חברא קדישא לאסור על הקבלן להקים מצ-בות חזרות בהר הזיתים. היא שכרה בר-יונים מיוחדים כשומרים, שכל תפקידם למ-נוע מהקבלן לשפץ מצבות בחלקה.

כשהקים הקבלן מצבות למרות האיסור של החברא קדישא, איימו עליו השומרים ברצח ובאלימות. כשאלה לא עזרו הם באו והחריבו את המצבות שהקים.

מצבות על

קברי אחרים

תוך תקופה קצרה הרס השומר, חיים אצלאן-לוי, 11 מצבות. כמה מ-מעשי ההרס נעשו בנוכחותם של חברי הנהלת החברא קדישא לעדת הספרדים, של-מה גילה וסימן טוב ששון.

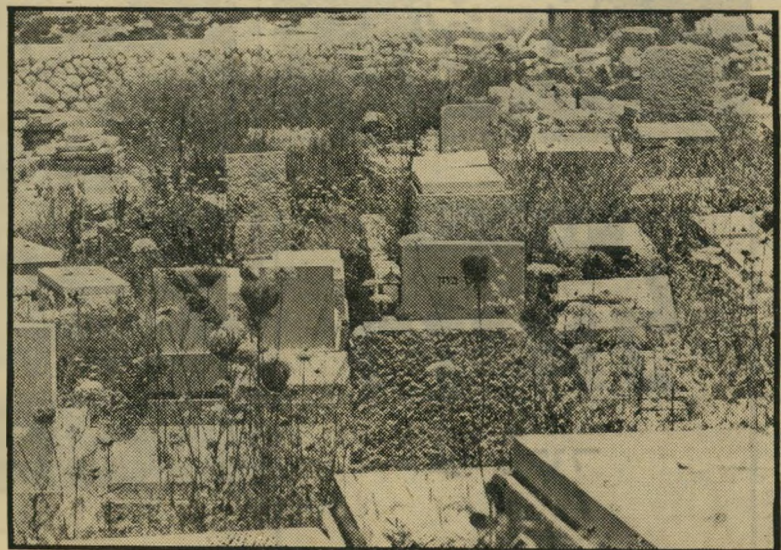
כשפנו להתלונן למשטרה היא גבתה תחילה עדויות, אך כשגשנו המעשים וחזרו (המשך בעמוד 34)

הקיימות. ושוב, קיים הבדל עצום בין החל-קה של החברה האשכנזית לזו שנמסרה ל-עדת הספרדים.

וכאן מתחיל העניין שבגללו נחלצה ה-חברא קדישא של עדת הספרדים להרוס מצבות משופצות. בבתי הקברות שבהר הזי-תים אינם רשומים על שמות החברות קדי-שא. הם נרכשו לפני מאות שנים בידי אנ-שים פרטיים, עסקני העדות בדרך-כלל. כל מי שבנה שם קבר שילם במונו בעד הקר-קע. אחרים רכשו שם אחוזות קבר בעודם בחיים.

בחלקה הספרדית שבהר הזיתים היתה החוקה לבניית מצבות למשפחת פרנס מה-עיר העתיקה, שעיסוקה בכך מזה 300 שנים. בידי משפחה זו נמצאים גם כל הספרים ובהם רישום הקברים והמצבות. מאחר ש-אין כל מיפוי של החלקה, ניתן לאתר מקר-מם של קברים בבתי קברות זה רק בעזרת הספרים העתיקים.

אלה שרצו לשפץ את מצבות בני משפח-תם הקבורים בהר הזיתים בחלקת הספר-דים, פנו אל יהודה פרנס, קבלן מצבות, ומסרו בידו את הקמת המצבות החדשות. באה החברא קדישא של עדת הספרדים ודרשה מהקבלן תשלום אגרה בסך 25 ל"י תמורת רשיון לשפץ מצבה ועוד 10% מע-רך המצבה. הקבלן סירב לשלם את האחו-

מראה העזובה וההזנחה בבתי הקברות של עדת הספרדים בהר המנוחות בירושלים. איש אינו דואג לנקיון ולסדר, אין שום סימון של חלקות ובקושי ניתן לאתר קברים בים הקוצים.

לא משקיעים גרוש